

TOPONIMSKA PRAPREMETALJKA

Zagonetke mogu smišljeno načiniti znani i anonimni autori. Narodne zagonetke nastale su u narodu i pripadaju narodu. Malo je poznato, a i u prvi mah teško vjerojatno, da kao rezultat migracija naroda može nastati prava zagonetka — premetaljka.

Premetaljka je zagonetka u kojoj se od slova neke ili nekih riječi čine nove riječi, novi pojmovi.

Znanosti je za sada najstariji poznati naziv Senja — SENIA. Ne zna se je li ovaj toponim rimski ili predrimski (liburnski?)¹

Prije Rimljana u jadranskom primorju između Raše (Arsia) i Krke (Titius) živjela su ilirska plemena Liburna. Znači da su Liburni živjeli i na teritoriju današnjeg Senja, odnosno Senie. Za Liburne se pouzdano znade da su bili izvrsni pomorci i skloni gusarenju.

U IV. stoljeću pr. n. ere sa zapada su počeli provaljivati Kelti. U unutrašnjosti (današnja Lika, Pounje) živjeli su Japodi za koje se misli da su bili neki mješoviti ilirsko-keltski element.

Pod pritiskom Kelta, Japoda ili nekih trećih plemena Liburni su počeli prelaziti Jadransko more i naseljavati se na Apeninskom poluotoku i stvarati svoja naselja. Pozivajući se na Plinija, Giuseppe Speranza² piše godine 1900. da su Liburni s naše obale Jadrana iz mjesta Flano (Plomin), Senia, Ortopula (Stinica) i Tragurium (Trogir) osnovali na drugoj strani Jadrana, između obale i grebena Apenina nova naselja pod nazivom Fano, Sena (danas Senigallia), Ortona i Truentum (Castrum Truentium).³

Speranza čak pretpostavlja da su u prastaro vrijeme dok je još jezik bio nerazvijen nazivi ovih mjesta bili od jednog sloga: Flan, Sen, Ort, Trau.⁴

Ovdje je zanimljivo napomenuti, što zacijelo ima neku uzročno-posljedičnu vezu, da se identičnost imena od sjevera prema jugu poklapa na obje jadranske obale. Navodno je to zbog toga što je i napredovanje jadranskom obalom na Apeninskom poluotoku bilo moguće samo u smjeru sjever-jug.

Postoji i pretpostavka da je Senigallia dobila naziv po antičkom plemenu Senonci, koji su navodno također bili oko godine 400. pr. n. ere na prostoru Ravenna-Ancona. Senigallia je prema tvrdnji ovih nastala iz Sena Gallica, a Siena od Sena Tusca.⁵

Ako se vezano uz pretpostavku Senia — Senigallia ustvrdi i daljnja migracijska povezanost s gradom Siena — premetaljka je zatvorena.

SENIA i SIENA su ta premetaljka. Objе riječi su od 5 istih, ovih slova: A, E, I, N, S, s tim da prvo i zadnje (S i A) čak zadržavaju i isto mjesto u obje.

Da li srodnost ovih pojmova potječe otud što doseljenici u novom kraju daju mjestima nazive koji su slični ili isti s onim iz starog zavičaja? Povijest nepobitno na svim stranama svijeta gdje je bilo migracija brojnim primjerima to i potvrđuje (Nova Škotska, Nova Engleska i dr.).

Tako je eto u zbiljskoj povijesnoj zagoneci, prepunoj nepoznanica i upitnika, nastala i ova istinska premetaljka, prapremetaljka od toponima. Uistinu, ovo je pretpostavka sve dotle dok je povijesna znanost ne potvrdi ili ne opovrgne argumentima koji se tako rijetko i teško pronalaze i u zemlji ili na njoj. Dok se to ne učini, a čak i nakon toga, ova toponimska zagonetka bit će barem kao kuriozum spominjana i u našoj i u svjetskoj povijesti zagonetaštva.

I Z V O R I :

¹ Radoslav Katičić: Najstariji jezici i narodi u Senjskom primorju, Senjski zbornik III, 1967/8., str.47.

² Giuseppe Speranza: Il Piceto dalle origini alla fine d'ogni sua autonomia sotto Augusto, Volume I, Ascoli Piceno, Luigi Cardì editore, 1900. — str. 25.

³ Enciclopedia Pomba, Torino VIII/1930., sv. II — str. 531.

⁴ Vidi pod 2 — str. 25 (u podtekstnici).

⁵ Prema Alberto Polverari, Senigallia — suvremeni povjesničar.

Sl. 99 — Grb Vitezović iz XVII. stoljeća

RIASSUNTO

PREANAGRAMMA TOPONOMASTICA

di Slavko Peleh

I nomi delle città SENIA (Senj) e SIENA sono le parole fatte dalle cinque stesse lettere (A, E, I, N, S). Nella enigmistica tale indovinello si chiama anagramma.

Sono questi due nomi della stessa origine? E possibile che i Liburni davvero avevano navigato davanti alla invasione celtica e japoda oltre il mare Adriatico dalla costa oggi croata da Flanona (Plomin), Senia, Ortopula (Stinica), Tragurium (Trogir), alla costa oggi italiana fondando le città simili: Fano, Senigallia (e Siena!?), Ortone e Truentum?

Invero la istoria deve provare se esiste qualche relazione migratoria causale. Se tale relazione esiste si potrà confermare detto rapporto fatto dalla migrazione dei popoli, o si potrà confutar questa supposizione lasciando anagramma una curiosità enigmistica.

